Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Ork 2 Bd. 5

112631

Bjarne Tromsberg (Rapport)

Grunnlaget for min [illegible] fikk jeg gjennom raadsmann Ola Svendssen. Hans adresse dengang var Nordnes [illegible]. Sula og muligens også hadde samtale med han. Karl Soine adr vet jeg ikke, og sogneprest Knarlag, Sula. Da Svendsen senere fant at den første rapport [illegible] var uholdbar, sendte han ennu en rapport i [illegible] 1945 (altså før kapitulasjonen) og dette ble videre sendt av meg til Hjemmefrontens fylkesleder [illegible], Ålesund. Dette var ca 1 mai [illegible] ikke s.a. Jeg gjorde samtidig [illegible] fylkeslederen oppmerksom på at rapporten [illegible] Mag. som nå innkom var i [illegible] stand [illegible] henvendte seg nu atter til meg og jeg skrev til skoledirektør Todal med anmodning om at Ottesens sak [illegible] 1945 [illegible] i okt. måned 1945 [illegible] så Ola Svendsen gjorde en henstilling til skoledirektøren. Jeg visste ikke da at den 1ste rapport var [illegible] til [illegible] Dette fikk jeg først [illegible] cirka [illegible] i febr. 1946. Jeg [illegible] tidligere sendte [illegible] rapport direkte til skoledirektøren. Jeg fikk [illegible] fra ham [illegible] visste [illegible]

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

det ikke lengere strengt tatt noget grunnlag for å opprettholde suspensjonen. Etter dette hadde jeg saka var i orden for Ottemos vedkommende, og har senere ikke hatt kunnskap hverken fra Ottemo eller Todal.

Jeg er personlig ikke kjent på Smøla, og jeg kunde som forholdene var den gang ikke kontrollere riktigheten av de rapporter som kom inn fra forskjellige bygder. Forøvrig mener jeg at skolestyret på Smøla, som også hadde førstehånds kjennskap til herr Ottemo, fra den tid han virket der ute, måtte sitte inne med opplysninger, som kunne ha hindret suspensjonen på tross av kartotekkortets lydende. Som jeg har forsøkt forklare har jeg under hele mitt virke som lærerfrontens leder her i Kristiansund kun handlet etter retningslinjer trukket opp av lærerfrontens hovedledelse. Jeg anser meg derfor ikke straffskyldig.

Opplest
Gunnar Jørgensen

Vedtatt
Bjarne Tronhug (sign.

Dok. 3.

avskrift

Erklæring.

Lærer Ingv. Ottemo har virket som lærer i Lenvik i ca. 12 år, fra 1935 fast tilsett ved 2-delt skole. Fra denne posten reiste han i fjor sommer 1944, da han blev tilsatt i lærerpost i Edøy. Posten lærer Ottemo hadde i Lenvik, blev sikkert på grunn av krigssituasjonen mer og mer tungvint for ham, og en finner ikke noe merkelig i at han søkte en annen post. Lærer Ottemo var ansett for å være en dyktig og interessert lærer, og hans vandel var rosverdig.
Under okkupasjonstida her i Lenvik, viste han etter det en vet, en stø. nasjonal holdning. En kjenner således intet forhold ved lærer Ottemo i forbindelse med tyskerne og nasistene som kan være lærer Ingv. Ottemo til skade herfra.

Lenvik skolestyre, den 10/8-45
Bj. Solli (sign.)

Attesten tiltres. Irgens.
Lensmannen i Lenvik (Stempel)

Erklæring.

Som formann i Edøy skolestyre kan jeg uttale at ansettelsen av lærer Ingv. Ottemo som lærer i Ragnes krets vilde blitt stadfestet uten videre, hvis der ikke hadde foreliggat specielle aplysninger om hr. Ottemo på et kartotekkort fra lærerposten ved hr. Bjarne Tronsborg, Kristiansund — dette så meget mere som den den gamle innehaver av lærerposten, hr. Karl Sårmo, ikke vilde gjeninntre i posten

p. t. Kr.-Sund den 16 april -46 [illegible] Bue. [illegible]

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 9. Ottemo.

Lærar Karl Sörmo, Ragnes krins, vart oppsagd av skuledirektören i Möre og Romsdal 1 april 1944. Grunnen til oppseiinga var skriv frå foreldra i Ragnes krins, frå Ordföraren og Skulestyreformannen i Edöy krins. Skuledirektören hadde ikkje noko mot at Sörmo sökte post utanfor Möre og Romsdal. Posten i Ragnes krins var blokert. Lærar Ingv. Ottemo Lenvik, Troms, sökte posten på „fastsett skyma" vart tilsett og byrja hausten 1944. Skulestyret h.ldt tilsetjinga hans så löynd at det var unåd å få tak i tilskrifta hans og senda melding nordover før han kom. Og slik som Ottemo stelte seg her, våga ein ikkje orientera han etter han kom heller. Ein kan peika på fylgjande som skapa mistanken om at han ikkje var pålitande.

1) Om hausten -44 var lærarane innkalla til Skulestyremöte i Ragnes skulehus. Etter möttet vart alle bedne til lærargarden (til Ottemo) på kaffe. Berre skulestyreformannen og o.dföraren (N.S.) gikk med. Lærarane og og vikarane for kvar til sin kant. Ein rekna da med at Ottemo måtte skjöna at ikkje alt var som det skulde, og i tilfelle han var god på rette sida, sökja kontakt. Men han ovlsåg det.

2) Heller ikkje vende han seg til presten eller lærar Sörmo, som budde hjå presten - ca. 3 km. frå lærargarden. Det forklara Ottemo med at skulestyreformannen og folket i krinsen hans skræmde han med at til presten måtte han

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

ikkje gå, det var farleg. Og av frykt for
at presten ville verta fastsett om han
gjekk dit, let han det vera. Dette har
Ottemo forklåra til tillitsmannen no.

3) Fritt folk fekk han tilsendt. Vi trudde han heldt det. Men han fortel no at han fekk det og våga ikkje returnera det av frykt for postopnaren på staden.

4) I kring midten av skuleåret 44/45 vart han vald inn i skulestyret. han tok imot utan protest.

Ein kan elles melda at tilhøva i Ragnes krins er alt anna enn gode. Det har lenge vori tungt for lærarane å arbeida der. Skulen er to-delt. Lærar Sørmo er etter eiga ynskje overflytta til Jøen krins.

Millom Ottemo og krinsen har det ikkje vore nokon konflikt. Dei likar han godt og held han for å vera god „jøssing", og dei ynskjer han innsett att. Da det tok til vikar i posten no, gjekk foreldra til skulestreik til fordel for Ottemo. berre to elevar møtte.

2 oktober 1945.

Tillitsmannen for

Edvin Hagen

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 1 ad 4 Ottemo

Herr Lærar Hundbjørgsmo
Ålesund

Eg sender med dette ny rapport om lærar Ottemo, i fylgje skriv frå Dykk til lærar Tronsborg, dagsett 24/9-1945.

Vil med det same melda at Ottemo her har lagt fram kvittering frå telegrafverket på at han protesterde mot lærarsambandet, men den protesten dei sende der nord var ikkje slik som den vi bruka. Det var noko slik at dersom lærarsamb. hadde noko med N.S.U.F. å gjera, protesterte dei mot medlemskap. Soknepresten her fekk også melding om at han, Ottemo ikkje var godkjend. Dette har eg ikkje no høve til å kontrollere nøyare, da eg for tida ligg sjuk. Men ein kollega her, som hadde lest brevet, meinte det var ein prest i Trondheim, som hadde fått ein kommisjon til å undersøkja nordanfor. — Er det naudsynt, så kan eg freista få tak i namnet både til presten i Trondheim og til kommisjonen, dersom det er slik som kollegaen min tykte å hugsa, og presten her vil ut med det. De kan berre telegrafera.

Nordvikja på Smøla 2 okt. 1945 –

Vyrdsamt
Ola Svendsen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

ikkje gå, det var fårleg. Og av frykt for at presten ville verta fastsett om han gjekk dit, let han det vera. Dette har Ottemo forklåra til tillitsmannen no.

3) Frukt folk fekk han tilsendt. Vi trudde han heldt det. Men han fortel no at han fekk det og våga ikkje returnera det av frykt for postopnaren på Staden.

4) I kring midten av skuleåret 44/45 vart han vald inn i skulestyret. han tok imot utan protest.

Ein kan elles melda at tilhøva i Ragnes krins er alt anna enn gode. Det har lenge vori tungt for lærarane å arbeida der. Skulen er to-delt Lærar Sörmo er etter eige ynskje overflytta til Jöen krins.

Millom Ottemo og krinsen har det ikkje vore nokon konflikt. Dei likar han godt og held han for å vera god „jössing", og dei ynskjer han innsett att. Da det tok til rikar i posten no, gjekk foreldra til skulestreik, til fordel for Ottemo. berre to elevar mötte.

2 oktober 1945.

Tillitsmannen for
Edvin [illegible]

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 1 aa 9 Ottemo

Herr Lærar Hundbjørgmo.
Ålesund

Eg sender med dette ny rapport om lærar Ottemo, i fylgje skriv frå Dykk til lærar Tronsborg, dagsett 24/9-1945.

Vil med det same melda at Ottemo her har lagt fram kvittering frå telegrafverket på at han protesterte mot lærarsambandet, men den protesten dei sende der nord var ikkje slik som den vi laga. Det var noko slik at dersom lærarsaml. hadde noko med N.S.U.F. å gjera, protesterte dei mot medlemskap. Sokneprester her fekk også melding om at han, Ottemo ikkje var påkvunda. Dette har eg ikkje no høve til å kontrollere nøyare, då eg for tida ligg sjuk. Men ein kollega her, som hadde lest brevet, meinte det var ein prest i Trondheim, som hadde fått ein kommisjon til å undersøkja nordanfor. — Er det naudsynt, så kan eg freista få tak i namnet både til presten og Trondheim og til Kommisjonen, dersom det er slik som kollegaen min tykte å hugsa. Og presten her vil ut med det. De kan hende telegrafera.

Nordneskja på Smøla 2 okt. 1945 —

Vyrdsamt
Ola Svendsen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 1 ad 9 Ottemo

Herr Lærar Hundbjørgmo
Ålesund

Eg sender med dette ny rapport om lærar Ottemo, i fylgje skriv frå Dykk til lærar Tronsborg, dagsett 24/9-1945.

Vil med det same melda at Ottemo her har lagt fram kvittering frå telegrafverket på at han protesterte mot lærarsambandet, men den protesten dei sende der nord var ikkje slik som den vi kjenner. Det var noko slik at dersom lærarsamb. hadde noko med N.S.U.F. å gjera, protesterte dei mot medlemskap. Soknepresten her fekk også melding om at han, Ottemo ikkje var påkjenda. Dette har eg ikkje no høve til å kontrollere nøyare, då eg for tida ligg sjuk. Men ein kollega her, som hadde verit heime, meinte det var ein prest i Trondheim, som hadde fått ein kommisjon til å undersøkja nordanfor. – Er det naudsynt, så kan eg freista få tak i namnet både til presten i Trondheim og til Kommisjonen, dersom det er slik som kollegaen min tykte å hugsa, og presten her vil ut med det. De kan berre telegrafera.

Nordskogja på Smøla 2 okt. 1945.

Vyrdsamt
Ola Svendsen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Utskrift av rapport frå Nordmøre. etter oppmoding levert av Bj. Tronsborg og vidaresendt herifrå til medlem av den illegale landsleidinga for skulefronten ca 8. mai 1945:

4. Ingvald Ottemo, Innsmøla, ikkje med i st.a., tilsett i blokert post, held "Fritt Folk", og ein har fått melding om at han ikkje er pålitande. Elles ukjend. Kom frå Lenvik i Troms.

Aalesund, 15/5 - 1946

Avskrift v/ I. Hindbjørgmo.

Bil. 1 ad dok. 10.

Utskrift av brev datert 20/9 - 1946,
frå Bjarne Tronsborg til I. Hindbjørgmo.

Sender deg idag ei sak som eg gjerne ville høyre meininga Di om. Det gjeld lærar Ottemo på Smøla, han som vart tilsett da Sørmo vart avsett. Sørmo har komi i arbeid att, men i ein annan krins, etter eige val. No syner det seg at Ottemo har fått seg attester frå Lenvik i Tromsø at han har meldt seg ut av lærarsambandet, og at dei ikkje har fått blokadeparolen der oppe. Elles er og dei opplysingane tillitsmannen vår der ute har fått frå krinsen lite pålitande, og no går tillitsmannen, som du ser av brevet heilt inn for han.

Sender med brevet hans. Lat meg høyre meininga di om dette han skriv. Tykkjer det er ei fårleg line å slå inn på, men om ein har gjort mannen urett, lyt ein vel på eit vis gjera det godt att.

Har elles skrive til skuledirektøren om han før, men har ikkje fått noko svar. Vonar eg høyrer frå deg snarast råd er. Returner brevet.

Hjarteleg helsing

Bjarne Tronsborg.

Bil 2 ad 10.

Bjarne Tronsborg.

Takk for sist og takk for brevet. Eg skal seie mitt private syn på denne saka:

Eg går ut frå at Ottemo er tilsett etter 1. april 1944, og det er heilt utruleg at blokadeparolen ikkje var kjent i Lenvik da. Skulde han ha stelt seg vel der nord og likevel ikkje er vorten kjend med blokadeparolen, er det undskyldande, men da han overtok posten, kunde han ikkje unngå å få greie på korleis han var vorten ledig, og då skulde det ikkje trengast nokon parole for å trekkje seg attende.

Eg ser fyrebils burt frå dei andre opplysningane inntil dei er kontrollert, men berre dette meiner eg er nok til at me inkje bør gjere. Men derimot bed eg deg om straks å få kontrollert rapporten og elles få så utførlege opplysningar som råd er, og desse bed eg om å få tilsendt. Ta telefon til hjelp for å få det til å gå snøgt. Så set eg igang etterrøkjøking for å få klarlagt om parolen er komen fram til Lenvik. Eg bed også om å få vita kven som har gitt melding derifrå.

Meiner Ottemo at han har lide urett, bør han vende seg til granskingsnemnda og be om å få tilhøvet sitt granska snarast.

Brevet ditt fylgjer vedlagt.

Aalesund 24/9 - 1945 I. Hindbjørgmo.
sign.

Bil. 3 ad 10. Ålesund 9/10 - 1945

Norges Lærerlag, O s l o .

Med dette oversender eg brevbyte om lærar Ottemo, Innsmøla.
Det vil ha si interesse å få klarlagt kjennskapet til parolane i Len-

v e n d .

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

vik, Troms.

Likeeins vil det vel, slik stoda er i krinsen mo, vera rett at skuledirektøren får desse oplysningane. Eg skreiv imidlertid brev til han samstundes som eg oversende rapportane for Møre og Romsdal ivår og sa frå at eg såg det slik at den løynde skule-organisasjonen dermed var oppløyst, men om han måtte ynskje det, var eg framleis viljug til som privatmann å stå til hjelp med dei opplysingane eg måtte kunne skaffe. Dette brevet har eg ikkje fått noko svar på, og eg finn difor ikkje grunn til å oversende saka.

Elles overlet eg den vidare mogelege organisasjonsmessige handsaminga av saka til styret i Norges lærarlag. Ottemo er ikkje i min krins, og eg finn ikkje grunn til å uttala meg utover det eg har gjort.

I. Hindbjørgmo (sign.)

Rett avskrift:
Leif K. Jordal
o.r.sakfører

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 13. siste avsnitt

Ole Svendsens forklaring

Like efter okkupasjonen var siktede innkalt til Skolestyremøte i Edøy og forelå til behandling gjeninnsettelse av lærer Sørmo i Ragnes skolekrets. Den samme dag dette møte holdtes hadde sogneprest Knarlag hatt telefonsamtale med skoledirektør Todal og denne hadde opplyst at Ottemo's kartotekkort var påført at han var sambandslærer. Under skolestyremøtet gjorde sognepresten dette kjent for skolestyremedlemmene og uttalte videre at skoledirektør Todal hadde sagt at Sørmo skulde inn i posten igjen og at Ottemo måtte gå. Hvis forholdet eller saken mellem kretsen og Sørmo skulde tas opp igjen, måtte det skje for de lovlige myndigheter. Siktede hørte intet om at sognepresten uttalte i dette møte at Ottemo var upålitelig eller søkte forbindelser ~~med~~ med nasister og stripete.

Det siktede blev spurt om av sognepresten, på dette møte, var om lærerorganisasjonens utgitte paroler- på hvilken måte de blev gjort kjent for lærerne på. Videre blev siktede av Nikolai Nilut spurt om det ikke var tillitsmannens plikt å orientere Ottemo om læreraksjonen. Til det siste svarte siktede at Ottemo var for lite kjent. Noen meldinger utenom de foran anførte har siktede ikke gitt. Når det i melding fra siktede til Tronsborg er anført at Ottemo er holdt for å være upålitelig så bygger siktede denne uttalelse på <u>opplysninger fått fra Sogneprest Knarlag.</u>

Denne hadde innhentet opplysninger om Ottemo norden fra ved en emmisær, og vil nok Knarlag kunne gjøre rede for det. I siktedes rapport til Trons

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

-borg var også sagt at Ottemo holdt
„Fritt Folk" Det skulde kanskje ha stått:
Mottok „Fritt Folk"! Som situasjonen var
den gang angjeldende rapport var skrevet
var det meget vanskelig å kontrollere dette.
Siktede erkjenner sig ikke straffskyldig.

Oppl. vedt.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 14 (Ottemo)

Rapport av 17/10-46 fra Lensm.betj. T. Holberg.

Halvard Kuløy, 74 år gl. fhv. gårdbruker (kårmann), bosatt på Kuli i Edøy, foreholdt saka --- og forklarte:

Ottemo telegraferte før han overtok posten i Tretnes bl.a. omtrent flg. ordlyd „Er posten ledig p.g.a. forflytning eller oppnådd aldersgrense." Vitnet svarte telegrafisk: „Intet av delene." Før Ottemo begynte arbeidet ved Tretnes skole ble han i hvert fall ikke av vitnet informert om foranledningen til lærer Sørmos avsettelse.

Vitnet hadde på den tid ingen anelse om at posten var blokert. Vitnet var i angj. tid formann i Edøy skolestyre. Sørmo ble avsatt fordi at det flere gang ble klaget fra kretsens foreldre over lærer Sørmos optreden i skolen, men det er en sak for seg. Det var i et hvert fall ikke Sørmos politiske innstilling som ble lagt til grunn for avskjedigelsen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok. 16 (Ottemo)

Det er riktig at sokneprest Knarlag har fått se den i dokumentene gitte beskjed på domprost Fjærs kontor. - Situasjonen var følgende: Etter at domprost Fjær sommeren 1944 ble forvist overtok jeg hans arbeide som kirkelig kontaktpunkt. Som sådan formidlet jeg også gjennom prestene beskjeder som gjaldt lærerfronten. Det var særlig kst. sokneprest Winsnes som hadde med den side av saken å gjøre. De fleste meldinger jeg formidlet fikk jeg fra ham. Således også den angående lærer Ottemo. Meldingen gikk ut på å advare mot Ottemo. Rimeligvis vil det gjennom Winsnes være mulig å forfølge saken videre tilbake. - Jeg vil dog nevne at vårt underretningsvesen i almindelighet var meget pålitelig.

Tr.heim 20/11-46

Tord Godal

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Dok 17 (Ottemo)

Jeg husker godt at jeg formidlet en advarsel til lærerne på Smøla da Ingv. Ottemo lot seg ansette i en blokkert post der. Som Hjemmefrontens hovedkontaktpunkt for land distriktene i Sør Trøndelag fylke hadde jeg en ganske god oversikt over situasjonen på de forskjellige steder og måtte ofte hjelpe lærerne i deres holdningskamp. På grunn av kjedelige lekasjer som hadde ført til opprullinger og arrestasjoner, ble en nødt til å gjennomføre den største forsiktighet og melde fra såsnart noen kunde mistenkes for lunkenhet og svikt. Hvem beskjeden om Ingv. Ottemo kom fra, tør jeg ikke si. ~~Det~~ Jeg har forespurt hos Erik Saltnessand, som var lærerfrontens leder til sept. 1944 og likeså hos lærer Birger Nordstrand, som overtok etter ham, men ingen kan huske noe. Det er mulig jeg da kan ha fått beskjeden av lærerinne frk Johanne Kolstad, men hun er dessverre død. Ellers kan nevnes at Smøla ikke hørte med til vårt distrikt, så advarslen ble sendt herfra fordi vi hadde stadig kontakt med sokneprest Knarlag.

Strinda 26/11 – 1946.

Ole Vinsnes

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

(Lærer Ottemo)

Dok 19 s. 2 (Sa sammendrag)

Nikolai Helvik, Nordvikja. Har det beste inntrykk av Ottemo. Han har fått det inntrykk at Ottemo hadde og har en god nasjonal innstilling. Sørmo ble ikke avskjediget av politiske grunner.

Einar Moen: Pastor Knarlag spurte ham ved et høve: "Hvordan liker du Ottemo?" Vitnet svarte som tilfellet da var at han hadde for lite kjennskap til Ottemo til å kunne uttale seg om ham. Da sa Knarlag:" Du må være forsiktig med den mann. Han skal ikke være å lite på. Han har i et hvert fall "Fritt Folk". Noe mer ble ikke sagt om Ottemo.

Dok. 21. Lærer og skoleinsp. Erling Nilsen, Finsnes: sier bl. a.:

Lærer Ottemo var ivrig talsmann for protest mot lærersambandet. Han meldte seg telegrafisk ut av samme. "Ottemos nasjonale holdning her var aldri dratt i tvil av lærerne og neppe av noen annen her heller".

Lærer M. H. Mortensen: Jeg var tilstede på de møter denne sak gjelder. Lærer Ottemo tok sterk avstand fra den nyordning N. S. vilde foreta med hensyn til skolen. Foregående vitnes forklaring ble lest for vitnet. Han godtar denne som sin og tilføyer: Vi var for så vidt naboer og jeg var aldri i tvil om hvor lærer Ottemo stod.

Andreas Karlsen, driftsassistent ved Troms Kraftfors.

Jeg hadde god greie på Ottemos forhold under okkupasjonen mens han var her i Lenvik.

Kan således nevne at Ottemo var hos meg og varslet at jeg måtte være forsiktig med å spre London-nytt da han (Ottemo) hadde fått høre av folk han ikke hadde tillit til at jeg spredde nyheter fra London. hvilket jo Ottemo visste.

Lærer Ottemos nasjonale holdning mens han var her var absolutt god og der var intet å utsette på ham.

Dok 23. (uttalelse fra lærerfrontens tillitsmann i Lenvik, Kr. Fly-~~xgx~~ gel. Ottemo visste ikke om at posten i Andøy var blokert. Når en tar hensyn til miljøet han bodde i oppe i Grasmyrskogen, er det lite å klandre Ottemo for i den tid av okkupasjonen han var i Lenvik.